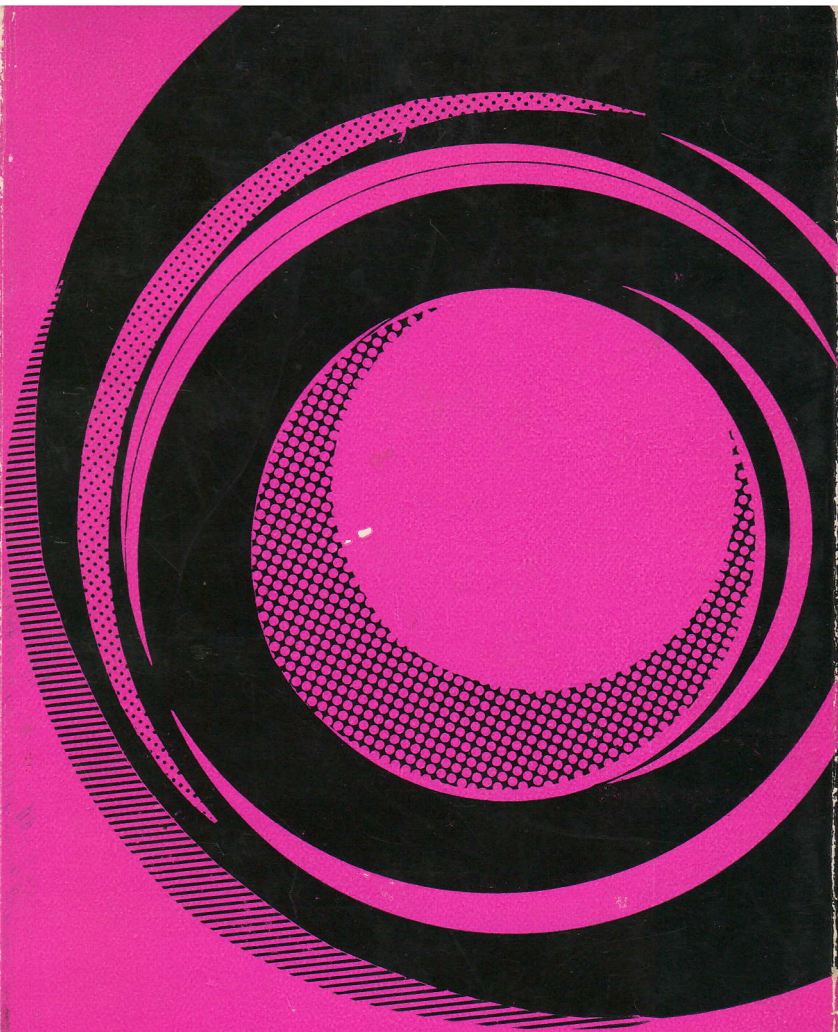

láthatatlan színpad

NÉMET HANGJÁTÉKOK

BERTOLT BRECHT
AZ ÓCEÁNREPÜLÉS

Rádió tanjáték fiúk és lányok számára

(DER OZEANFLUG)

(Ein Radiolehrstück für Knaben und Mädchen)

FORDÍTOTTA
CSORBA GYŐZŐ

PROLÓGUS AZ ÓCEÁNREPÜLÉS RÁDIÓKÖZVETÍTÉSE ELÉ

Most

Híradást hallotok az

1927 májusában lezajlott

Első óceánrepülésről. Hőse egy

Ifjú ember volt. Győzött viharon

Jégen s falánk vizen. De neve mégse

Említtessék meg, mert aki

Bizton mozgott az úttalan vizek fölött

Városaink lápjában elveszett, vihar

És jég nem győzte le, viszont legyőzte

A másik ember. Tíz esztendeig

Hír s gazdagság övezte, s a boldogtalan

Hitler-hóhérokat nevelt halált hozó

Bombázógépeket kezelni: hát ezért

Töröltessék neve. Ti meg

Ne feledjétek: társadalomellenes

Embert se bátorság, se motorok

Ismerete, se tengeri térképeké

Hősi ének hőségé nem tehet.

„Háborúban megvakultak díja” 1951-től). Az alig negyvenéves hangjáték előtt az irodalmi folyóiratok is megnyitották kapuikat (az *Akzente* című folyóirat 1954-ben hangjáték-különszámot adott ki) és a Hans Bredow-Institut kiadásában megjelenő *Rundfunk und Fernsehen* című folyóiratban szinte már egy új tudományág körvonalai bontakoznak ki, a hangjáték-filológiáé.

Gyűjteményünk összeállításánál a tartalmi és formai változatosság mellett a történeti szempontot, a rendelkezésünkre álló hely korlátozottsága miatt, sajnos nem vehettük figyelembe. Olyan művészileg kiemelkedő és történetileg is jelentős hangjátékok maradtak ki, mint Eduard Reinacher (*Der Narr mit der Hacke*), Günter Eich (*Träume*) és Wolfgang Borchert (*Az ajtón kívül*) korszakhatárt jelölő művei.

A történeti szempont érvényesítése helyett igyekeztünk minél gazdagabb képet adni a német (kelet- és nyugatnémet) hangjátékirodalomról. Mindenekelőtt a német lelkiismeret hangját (Günter Eich), még akkor is, ha kifejezetten vallásos burokból jelentkezik (Heinrich Böll) vagy erősen kiábrándult (Erwin Wickert). A nagy költői erő és a technikai biztonság egyaránt jellemzi ezeket a játékokat. A keletnémet Günter Koch — Manfred Uhlmann politikai-bűnügyi hangjátéka, és honfitársuk, Rolf Schneider történelmi, de nagyon is aktuális szatírája a közvetlenebb társadalompolitikai hangot képviseli a kötetben. Fred von Hoerschelmann *Esperanza*-ja még a gazdag német nyelvű hangjátékirodalomból is kiemelkedik sűrű tragikus levegőjével, szinte a görög tragédiákat idéző könyörtelen következetességével. Dieter Wellershoff *Minotaurus*-a a lelki rezdüléseket elemző módszer és a belső monológ alkalmazásának kitűnő példája. Bertolt Brecht és Wolfgang Weyrauch az úgynevezett oratórium-hangjáték két különböző fázisát mutatja be. Brecht *Óceánrepülés*-e még az első hős korszakból származik. Először 1929-ben mutatták be a Baden Baden-i ünnepi héten, Kurt Weil és Hindemith írt hozzá zenét. Az oratóriumszerű hangjáték témája az ember győzelme a természet vak erői felett, közvetlenül pedig Charles August Lindbergh amerikai repülőtszert sikeres óceánrepülése. A hangjáték eredeti címét (*Der Flug der Lindbergs*) 1950-ben változtatta meg Brecht, mikor a Süddeutscher Rundfunk az előadási jogot kérte. Ekkor írta a játékhoz a prologust, és a szövegből pedig mindenütt törölte Lindbergh nevét. „Lindbergh — írta levelében — tudvalevően szoros kapcsolatot tartott fenn a nácikkal... Ezért kérem hangjátékom címét *Ozeanflug*-ra változtatni.”

A hangjáték — ez az igazán mai, modern műfaj — világszerte egyre nagyobb népszerűsége tesz szert, nemcsak hallgatók — az olvasók körében is. Neves, kiváló írók tekintik a regény- vagy novellaírással egyenrangú irodalmi feladatuknak a hangjátékírást, s a legigényesebb kiadók versengenek a művek megjelentetéséért. A német irodalom különösen gazdag irodalmi értékű hangjátékokban — náluk e műfaj hagyományai viszonylag a legmesszebbre nyúlnak vissza, ezért is válogattuk a német irodalomból első hangjátékkötetünk anyagát. Ha olvasóink szívesen fogadják, hamarosan újabbak követik.